

Algılama ve Nedensellik Yükleme

- Davranışları yönlendiren gerçeğin algılanışıdır !!!
- **Algılama:**Dünyadaki nesnelere, kavramların, olguların gerçeğinden oldukça farklı ve benzersiz bir resim sunan karmaşık bir kavrama ve biliş süreci
- İki kişi gerçeği farklı biçimde algılayabilir!!!

- Algılama süreci bir uyarının algılayan için bir anlam ifade edecek biçimde seçilmesi ve örgütlenmesidir.
- **Algıda seçicilik:** Bireylerin kendileri için önemli uyarılara dikkatini çevirerek diğer birçoğunu bir kenara atması sürecidir.
- Kişinin daha önce yaşadığı deneyimlerin, önyargıların ve benzer her türlü duygulanımın o anki algılama düzeyinde etkili olduğunu ifade eder.

Algılama Süreci

- **Algıda seçiciliği etkileyen dış etmenler;**
- uyarıcının şiddeti, büyüklük, aşırı zıtlık, hareketlilik, süreklilik, tekrar, alışılmışın dışındaki uyarıcılar ve tanışıklık
- **Algıda seçiciliği etkileyen iç etmenler;**
- beklenti, ilgi, gereksinim, öğrenme, kişilik, güdülenme ve inanç

Algıda Seçiciliği Etkileyen Etmenler

- Seçici algı yolu ile seçilen çevresel uyarıların anlaşılabilir kalıplar içerisine yerleştirilebilmesi süreci
 - **Algısal Gruplama:** Tamamlayıcılık, süreklilik, yakınlık, benzerlik, ortak alan gibi etmenler ile bireylerin bir çok uyarı içerisinden bazılarını seçerek anlamlı bütün oluşturma çabası
 - **Ana şekil /arka plan:** görme yanılgısı
 - **Algısal durağanlık:** gerçek kalıplarına bağlılık nedeni ile körlük
 - **Algısal ortam :** Ortamın algılamaya katkısı

Algısal Örgütlenme

- Kendinden farklı bireylere özellik ve sıfatlar yükleme
- Öğrenme ve biliş
- Ortalama kullanarak karşıdakini değerlendirme
- İlk temel (ana) etki: karşıdakinin ilk kez değerlendirilmesinde edinilen kanının daha sonraki karşılaşmalarda da etkisi altında kalarak değerlendirme eğilimi
- Algılanan ve algılayan kişinin özellikleri
- Algılama ortamı

Bir Diğer Kişiyi Algılama

- **Öz:** kişinin kendisi hakkındaki inançlar bütünü
- **Öz saygınlık:** bireylerin kendileri hakkındaki olumlu veya olumsuz yargıları
- **Öz biliş :** bireyin her yönden kendisinin farkında olması
- **Öz sunumu:** diğerlerinin bireyi nasıl görmesini istediği ile ilişkili davranışsal stratejiler

Öz Algılama

- Diğerlerinin kişi hakkında oluşturduğu izlenimlerin birey tarafından yönlendirilmesi veya denetimi
- Aşamaları:
 - İzlenim oluşturmaya güdülenme aşaması,
 - İzlenim oluşturma aşaması
 - Stratejiler
 - Düşmeyi önleme stratejisi (neden açıklama, özür dileme, ilişkiyi kesme)
 - Yükselmeyi artırma stratejisi (hak kazanma, artırma, engelleri açma, ilişkilendirilme)

İzlenim Yönetimi

- Gerçekte olduğundan farklı biçimde algılama
- Yargıda kesinlik (benzerlik, zıtlık, olumsuz bilgiye fazla ağırlık verme, ırk, cinsiyet, yaş ayrımcılığı, ilk izlenim)
- Kalıp düşünce (strotipler)
- Hale etkisi (holo, boynuz etkisi)
- Yansıtma
- Algısal savunma
- Beklenti etkileri

Algısal Yanılgı

- Sağduyu Psikolojisi (Heider)
 - Bireyler nedensellik yükleyerek tutarlı ve dengeli bir dünya görüşüne sahip olmak ve çevreyi kontrol edebilmek isterler
 - Davranışı oluşturan etmenler:
 - İseller: yetenek, ilgi... bireye bağlı
 - Dışsallar: kurallar, şans... Çevreye bağlı

Nedensellik Yükleme Kuramları

Nedensellik Yükleme Modeli (Weiner ve ark.)

- Yetenek, çaba, işin güçlük derecesi, şans (bireylerin başarılarını belirleyen dört etmen)
- Denetimin kaynağı ve durağanlık boyutları
- Yetenek ve çaba içsel (denetimin kaynağı)
- İşin güçlük derecesi ve şans dışsal (denetimin kaynağı)
- başarı ya da başarısızlığa yol açan etmenlerin değişirliği (durağanlık)

Nedensellik Yükleme Kuramları

- Yetenek ve işin güçlüğü (durağan)
- Çaba ve şans (durağan olmayan)
- Kontrol edilebilirlik:
 - Başarı yada başarısızlığa yol açan etmenlerin birey tarafından denetlenebilirliği

Nedensellik Yükleme Modeli (Weiner ve diğerleri)

- Bireyin başkalarının kişilik özellikleri ile ilgili çıkarsamaları nasıl yaptığının açıklanması
- Uyuşma (karşılıklı ilişki):
 - Bireylerin kişisel özellik ve davranışları arasındaki ilişkinin doğrusallığı, açıklığı
 - Davranışların çıkarsanan kişilik özellikleri ile uyumlu düşünülmesi..

Uyuşan Çıkarsamalar Kuramı **(Jones ve David)**

- Bireyler bir davranış ve bir nedenin birlikte değişim göstermediğini :
 - nesnelere,
 - Kişiler,
 - Zaman boyutlarında denetler ve boyutlar ile ilgili bilgi arar.
- Belirgin ve yaygınlığın düşük, tutarlılığın yüksek olduğu durumlarda davranışın nedeni kişiye, her üçünün de yüksek olduğu durumlarda nesneye yüklenir.

Birlikte Değişim Kuralı (Kelley)

- Bireyler, diğer kişilerin gözlemledikleri davranışlarından neden çıkarmaya çalışırlar; yorumlar çoğunlukla bu davranışlara tepkidir.
- Algılanan davranışın nedenleri geçmişi yansıtır:
 - Algılayanın diğer kişi ve durum hakkındaki bilgilerinin miktarı ve bu bilgilerin algılayan tarafından nasıl örgütlendiği
 - Algılayanın inançları
 - Algılayanın güdülenmesi
- Davranış istendiği için mi yoksa koşullar gerektirdiği için mi yapıldı..?

Nedensellik Yükleme Süreci

- Birey, çevredeki olay ve davranışların nedenlerini sistematik ve mantıksal çerçevede bulmaya çalışır.
- Bu süreçte yanılğı olabilir:
 - Temel yükleme yanılğı
 - Aktör, gözlemci önyargısı
 - Kendimize yontma yargısı
 - Yanlış görüş birliğı önyargısı

Tarafli Nedensellik Yükleme